

Η ψυχική υγεία ως θεμελιώδες δικαίωμα

Το δικαίωμα στην ψυχική υγεία αναγνωρίζεται τόσο σε διεθνές όσο και σε ενωσιακό επίπεδο:

- Το άρθρο 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζει ότι κάθε άτομο έχει δικαίωμα σε βιοτικό επίπεδο κατάλληλο για την υγεία και την ευημερία του.
- Στην ΕΕ, το άρθρο 35 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων εγγυάται την πρόσβαση στην προληπτική υγειονομική περίθαλψη και στην ιατρική περίθαλψη.
- Αυτό ισχύει για όλους τους ανθρώπους εντός της ΕΕ, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους.

Νομικά πλαίσια της ΕΕ που προστατεύουν τα δικαιώματα ψυχικής υγείας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει μια σειρά οδηγιών που προστατεύουν τα δικαιώματα των μεταναστών στην υγειονομική περίθαλψη.

- Η οδηγία 2013/33/ΕΕ – η οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής – ορίζει ότι οι αιτούντες άσυλο έχουν δικαίωμα στην απαραίτητη ιατρική ή άλλη βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας.
- Η οδηγία 2011/24/ΕΕ υποστηρίζει τη διασυνοριακή πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.
- Αυτοί οι νόμοι διασφαλίζουν ότι ακόμη και τα άτομα χωρίς μόνιμη διαμονή μπορούν να λάβουν βασική περίθαλψη.

Ποιος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας;

10

Η πρόσβαση στην ψυχική υγεία αφορά ένα ευρύ φάσμα ατόμων:

- Πολίτες της ΕΕ
- Αιτούντες άσυλο
- Πρόσφυγες βάσει της Σύμβασης της Γενεύης
- Υπήκοοι τρίτων χωρών (με ή χωρίς έγγραφα)
- Θύματα εμπορίας ανθρώπων
- Ανήλικοι χωρίς συνοδεία

Ακόμη και οι μετανάστες χωρίς έγγραφα έχουν δικαίωμα σε επείγουσα και βασική υγειονομική περίθαλψη σε πολλές χώρες της ΕΕ.

Συνηθισμένα εμπόδια στην πρόσβαση

Παρά τις νομικές αυτές προστασίες, πολλοί μετανάστες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.

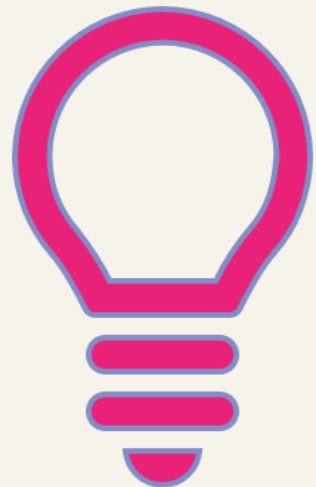
Τα εμπόδια περιλαμβάνουν:

- Γλωσσικές διαφορές
- Φόβος απέναντι στις αρχές
- Έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα
- Το πολιτισμικό στίγμα που περιβάλλει την ψυχική υγεία.

Αυτές οι προκλήσεις συχνά επιδεινώνονται από τραυματικές εμπειρίες ή έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα.

Σενάριο 1

12

Ο Αντνάν είναι ένας 30χρονος αιτών άσυλο που ζει στην Ιταλία. Έχει εφιάλτες και κρίσεις πανικού που συνδέονται με το τραύμα που βίωσε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του. Αποφεύγει να ζητήσει βοήθεια επειδή φοβάται ότι αυτό μπορεί να επηρεάσει την αίτηση ασύλου του.

Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ, ο Αντνάν δικαιούται ψυχολογική υποστήριξη μέσω του εθνικού συστήματος υγείας.

Οι εθελοντές υποστήριξης μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στο να καθησυχάσουν άτομα όπως ο Αντνάν σχετικά με τα δικαιώματά τους.

Ο ρόλος της γλώσσας και της ενήμερης συναίνεσης

13

Η πρόσβαση δεν αφορά απλώς τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών – αφορά το να είναι κατανοητές και πολιτισμικά κατάλληλες.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, οι άνθρωποι πρέπει να ενημερώνονται για τη φροντίδα τους σε μια γλώσσα που κατανοούν.

Αυτό είναι πολύ σημαντικό για τη διασφάλιση της ενήμερης συναίνεσης – δηλαδή της αποδοχής της θεραπείας βάσει σαφούς και εθελοντικής κατανόησης του τι συνεπάγεται αυτή.

Εμπιστευτικότητα και εμπιστοσύνη

Μια βασική αρχή στην υγειονομική περίθαλψη είναι η εμπιστευτικότητα.

Για τους μετανάστες, αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό.

Οι πληροφορίες που κοινοποιούνται στους επαγγελματίες ψυχικής υγείας δεν πρέπει να διαβιβάζονται στις αρχές μετανάστευσης.

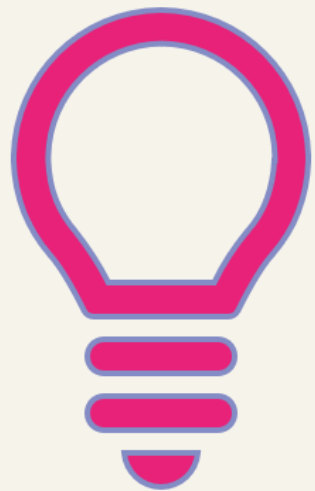
Η προστασία αυτή κατοχυρώνεται στη νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, συμπεριλαμβανομένου του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (GDPR).

Η σαφήνεια σε αυτό το θέμα δημιουργεί εμπιστοσύνη.

Σενάριο 2

15

Η Leyla, μια μετανάστρια που ζει στην Ισπανία, αισθάνεται εξαιρετικά καταβεβλημένη. Θέλει βοήθεια, αλλά ανησυχεί ότι τα στοιχεία της ενδέχεται να κοινοποιηθούν στις αρχές μετανάστευσης.

Στην πραγματικότητα, οι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης στην Ισπανία – όπως και άλλοι σε ολόκληρη την ΕΕ – δεσμεύονται από το νόμο να διατηρούν εμπιστευτικές τις πληροφορίες για την υγεία.

Η παραπομπή της Λέιλα σε έναν κοινωνικό λειτουργό της κοινότητας ή σε μια κλινική με πολιτισμική ευαισθησία μπορεί να συμβάλει στη μείωση των φόβων της.

Κατανόηση των εθνικών και περιφερειακών διαφορών

16

Ενώ οι οδηγίες της ΕΕ καθορίζουν ελάχιστα πρότυπα, **ο τρόπος παροχής ψυχιατρικής φροντίδας μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα.**

Είναι σημαντικό να κατανοείτε τις τοπικές διαδικασίες και τα σημεία πρόσβασης.

Ως μη επαγγελματίας σύμβουλος, η εξοικείωση με τις τοπικές κλινικές, τις υπηρεσίες αντιμετώπισης κρίσεων και τους οργανισμούς υποστήριξης μπορεί να κάνει τη διαφορά!

Φωτογραφία του Christian Lue στο Unsplash

Ο ρόλος του λαϊκού συμβούλου

17

Ως μη επαγγελματίας σύμβουλος:

- Δεν αναμένεται από εσάς να παρέχετε ιατρικές συμβουλές, αλλά είστε μια αξιόπιστη πηγή πληροφοριών.
- Μπορείτε να βοηθήσετε τους άλλους να κατανοήσουν τα δικαιώματά τους, να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες διερμηνείας και να μειώσουν τον φόβο και τη σύγχυση.

Οι σύμβουλοι ομοτίμων μπορούν να είναι πολύ αποτελεσματικοί ως πολιτισμικοί μεσολαβητές και υποστηρικτές στα πρώτα βήματα προς την περίθαλψη.

Σύνοψη των βασικών σημείων

18

- Όλοι στην ΕΕ – ανεξάρτητα από το καθεστώς τους – έχουν κάποιο βαθμό πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας.
- Οι οδηγίες της ΕΕ και οι συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν ισχυρή νομική στήριξη.
- Η κατανόηση των γλωσσικών δικαιωμάτων, της εμπιστευτικότητας και της ενήμερης συναίνεσης είναι ουσιαστικής σημασίας.
- Οι μη επαγγελματίες σύμβουλοι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ δικαιωμάτων και πρόσβασης.

Σύντομη ανασκόπηση...

19

Πριν προχωρήσετε στην Ενότητα 2, αφιερώστε λίγο χρόνο για να αναλογιστείτε όσα μόλις καλύψατε στην Ενότητα 1.

Ξεκινήστε σκεπτόμενοι την κοινότητα στην οποία εργάζεστε ή ζείτε:

- Ποιες είναι οι συνηθισμένες παρανοήσεις που έχουν οι άνθρωποι σχετικά με το δικαίωμά τους να ζητήσουν ψυχολογική υποστήριξη;
- Πώς θα μπορούσατε να τους βοηθήσετε να κατανοήσουν καλύτερα ή να τους καθησυχάσετε με τρόπους που είναι κατάλληλοι για την κουλτούρα τους;

